

Vyagra Geethe

ಅ) ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

Question 1.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಯಾರು?

Answer:

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

Question 2.

ಹುಲಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

Answer:

ಶಾನುಭೋಗರ ದುಂಡಾದ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹುಲಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು.

Question 3.

ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ತಲೆ ಸುತ್ತಲು ಕಾರಣವೇನು?

Answer:

ಹುಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ ಕಾರಣ ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ತಲೆ ಸುತ್ತಿತು.

Question 4.

ಶಾನುಭೋಗರ 'ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ' ಯಾವುದು?

Answer:

ಶಾನುಭೋಗರ 'ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ' ಖರೀದಿ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿತ್ತು.

Question 5.

ಹಸಿದು ಮಲಗಿದ್ದ ಹುಲಿಯು ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿತು?

Answer:

ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಲು ವಿಧಿ ಯಾವ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಹುಲಿ ಯೋಚಿಸಿತು.

ಆ) ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

Question 1.

ಮದಲಿಂಗನ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಶಾನುಭೋಗರು ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು?

Answer:

ಸಂಜೆಯಾದ ಕಾರಣ ಬೇಗನೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕು ಎಂದು ಶಾನುಭೋಗರು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಬೆಳುದಿಂಗಳ ದಿನವಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರೆ ಉಟದ ವೇಳೆಗೆ ಮನೆ ಸೇರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಕಣಿವೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ರಾತ್ರಿ ಆಗಿದ್ದು, ಹಸಿವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಭಯವೂ ಅವರಿಗೆ ಕಾಡಿತು.

Question 2.

ಹುಲಿಯು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಕೊಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣಗಳೇನು?

Answer:

ಭಾರತದ ಹುಲಿಗಳು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶತ್ರುವಾಗಿದ್ದರೂ ಎದುರಿನಿಂದಲೇ ಎದುರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದವನ ಮೇಲೆ ಹಾರುವುದು ಅಧರ್ಮ ಎಂದು ಹುಲಿ ನಂಬಿತ್ತು.

Question 3.

ಶಾನುಭೋಗರು ಮೂರ್ಛೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

Answer:

ಶಾನುಭೋಗರು ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡಾಗ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರೈತರು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎತ್ತುಗಳು ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ನಿಂತವು. ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿ ರೈತರು ಭಯಪಟ್ಟರು. ಅವರ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಹುಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು. ನಂತರ ರೈತರು ಶಾನುಭೋಗರನ್ನು ನೀರು ಎರಚಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು.

ಇ) ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

Question 1.

ಮೂರ್ತಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯು ಬೇಟೆ

Answer:

ಮೂರ್ತಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಕೇವಲ ಹಿಂಸ್ರ ಪ್ರಾಣಿ ಅಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತದೆ. ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಅವರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅಧರ್ಮದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುವನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿನಿಂದಲೇ ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿದವನ ಮೇಲೆ ಹಾರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅದರ ಕುಲಧರ್ಮ. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಯರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

Question 2.

ಶಾನುಭೋಗರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದು ಖರೀದಿ ಪುಸ್ತಕವೇ? ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮವೇ? ಸಮರ್ಥನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

Answer:

ಶಾನುಭೋಗರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದು ನಿಜವಾಗಿ ಖರೀದಿ ಪುಸ್ತಕವಲ್ಲ, ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ. ಖರೀದಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎಸೆದರೂ ಅದು ಹುಲಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹುಲಿ ತನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಶಾನುಭೋಗರು ಮೂರ್ಛೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅದರ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಶಾನುಭೋಗರು ಉಳಿದದ್ದು ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮವೇ ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾದ ಕಾರಣ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ

Question 1.

“ಖಂಡವಿದೇಕೋ, ಮಾಂಸವಿದೇಕೋ, ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಿಸಿರತ್ತವಿದೇಕೋ.”

Answer:

ಸಂದರ್ಭ: ಈ ಮಾತು ಪುಣ್ಯಶೋಭಿಕಥೆಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸುವು ಹುಲಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದಾಗ ಹುಲಿಯು ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಲೇಖಕರು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾರಸ್ಯ: ಈ ಉಲ್ಲೇಖದ ಮೂಲಕ ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ಇದ್ದರೂ ಅಧರ್ಮ ಮಾಡದ ಗುಣವು ಹುಲಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಇಲ್ಲಿದೆ.

Question 2.

"ದೇವರೆ, ಮರ ಹತ್ತುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಕರುಣಿಸು."

Answer:

ಸಂದರ್ಭ: ಶಾನುಭೋಗರು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ, ಹುಲಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮರದ ಕಡೆ ಓಡುವಾಗ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾರಸ್ಯ: ಸಂಕಷ್ಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ದೇವರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಇದು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

Question 3.

"ನಾನು ಮುಖ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆನೇ?"

Answer:

ಸಂದರ್ಭ: ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾದ ಶಾನುಭೋಗರು ರೈತರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದು.

ಸ್ವಾರಸ್ಯ: ಹುಲಿ ತನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿತೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಾನುಭೋಗರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು ಎಂಬ ಉತ್ತರದಿಂದ ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

Question 4.

“ಹುಲಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಹಸಿದಿರಬೇಕು.”

Answer:

ಸಂದರ್ಭ: ಶಾನುಭೋಗರು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾರಸ್ಯ: ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಡಿದ ಹುಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಉ) ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ

1. ಮಂತ್ರಿತ್ವ ಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಶಾನುಭೋಗಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು.
2. ಖರ್ಚು ಪುಸ್ತಕ ಶಾನುಭೋಗರ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ.
3. ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಡವಿ ಶಾನುಭೋಗರು ಬಿದ್ದರು.
4. ರೈತರು ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
5. ಶಾನುಭೋಗರು ಉಳಿದದ್ದು ಖರ್ಚು ಪುಸ್ತಕದಿಂದಲ್ಲ; ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ.

ವ್ಯಾಘ್ರಗೀತೆ – ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಾರಾಂಶ

{Summary}

‘ವ್ಯಾಘ್ರಗೀತೆ’ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾನುಭೋಗರು ಸಂಜೆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮದಲಿಂಗನ ಕಣಿವೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಹುಲಿಯೊಂದನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಲಿ ಹಸಿದಿದ್ದರೂ, ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಾನುಭೋಗರ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ದಾಳಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾನುಭೋಗರು ಮತ್ತು ಹುಲಿ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾನುಭೋಗರು ದಣಿದು ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದರಿಂದ ಹುಲಿ ತನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿದ ಹುಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶಾನುಭೋಗರು ಮನೆ ಸೇರಿ, ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಖರ್ಚು ಪುಸ್ತಕದಿಂದಲ್ಲ; ಹುಲಿಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ - ಸಂಧಿಗಳು

ಸಂಧಿ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಪದಗಳು ಒಂದಾಗುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಧ್ವನಿಬದಲಾವಣೆ. ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1) ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು

ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು ಮೂರು:

1. ಲೋಪ ಸಂಧಿ (ಸ್ವರ ಸಂಧಿ)

ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಲೋಪವಾಗುವುದು (ಅಳಿದುಹೋಗುವುದು).

ಉದಾ:

- ಊರು + ಊರು = ಊರೂರು
- ಬಲ್ಲೆನು + ಎಂದು = ಬಲ್ಲೆನೆಂದು
- ಮಾತು + ಅಂತು = ಮಾತಂತು

2. ಆಗಮ ಸಂಧಿ (ಸ್ವರ ಸಂಧಿ)

ಎರಡು ಪದಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ಕೈ + ಅನ್ನು = ಕೈಯನ್ನು
- ಮಳೆ + ಇಂದ = ಮಳೆಯಿಂದ
- ಶಾಲೆ + ನಲ್ಲಿ = ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ
- ಮರ + ಅನ್ನು = ಮರವನ್ನು
- ಮಗು + ಗೆ = ಮಗುವಿಗೆ

3. ಆದೇಶ ಸಂಧಿ (ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ)

ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಬದಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ಮಳೆ + ಕಾಲ = ಮಳೆಗಾಲ
- ಮೈ + ತೋರು = ಮೈದೋರು
- ಬೆನ್ನು + ಪತ್ತು = ಬೆಂಬತ್ತು
- ಕಡು + ಬೆಳು = ಕಡುವೆಳು
- ಮೆಲು + ವಾತು = ಮೆಲ್ವಾತು

2) ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳು ಏಳು:

(ಅ) ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು

1. ಸರ್ವದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ

ಒಂದೇ ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಿ ದೀರ್ಘವಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ಮಹಾ + ಆತ್ಮ = ಮಹಾತ್ಮ
- ಗಿರಿ + ಈಶ = ಗಿರೀಶ
- ಸುರ + ಅಸುರ = ಸುರಾಸುರ
- ವಧು + ಉಪೇತ = ವಧೂಪೇತ

2. ಗುಣ ಸಂಧಿ

ಅ, ಆ + ಇ, ಈ, ಉ, ಊ ಬಂದಾಗ ಗುಣಸ್ವರವಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ದೇವ + ಇಂದ್ರ = ದೇವೇಂದ್ರ
- ಜ್ಞಾನ + ಈಶ್ವರ = ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ
- ಸೂರ್ಯ + ಉದಯ = ಸೂರ್ಯೋದಯ
- ಮಹಾ + ಋಷಿ = ಮಹರ್ಷಿ
- ಮಹಾ + ಈಶ = ಮಹೇಶ

3. ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ

ಅ, ಆ + ಏ, ಐ, ಓ, ಔ ಬಂದಾಗ ವೃದ್ಧಿ ಸ್ವರವಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ಏಕ + ಏಕ = ಏಕೈಕ

- ಜನ + ಐಕ್ಯ = ಜನೈಕ್ಯ
- ವನ + ಔಷಧಿ = ವನೌಷಧಿ
- ಅಷ್ಟ + ಐಶ್ವರ್ಯ = ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ

4. ಯಣ್ ಸಂಧಿ

ಇ, ಈ, ಉ, ಊ ನಂತರ ಸ್ವರ ಬಂದಾಗ ಯ/ವ ಆಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ಅತಿ + ಅವಸರ = ಅತ್ಯವಸರ
- ಜಾತಿ + ಅತೀತ = ಜಾತ್ಯತೀತ
- ಕೋಟಿ + ಅಧೀಶ್ವರ = ಕೋಟ್ಯಧೀಶ್ವರ
- ಕೋಟಿ + ಅನುಕೋಟಿ = ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿ

(ಆ) ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳು

5. ಜತ್ತ ಸಂಧಿ

ಒಂದು ವ್ಯಂಜನ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಂಜನವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ವಾಕ್ + ದೇವಿ = ವಾಗ್ಗೇವಿ
- ಷಟ್ + ಆನನ = ಷಡಾನನ
- ದಿಕ್ + ಅಂತ = ದಿಗಂತ

6. ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ

ಶ್ + ಚ/ಛ ಸೇರಿದಾಗ ಬದಲಾವಣೆ.

ಉದಾ:

- ಪಯಸ್ + ಯಾನ = ಪಯಶ್ಯಾನ

- ಶರತ್ + ಚಂದ್ರ = ಶರಚ್ಚಂದ್ರ
- ಜಗತ್ + ಜ್ಯೋತಿ = ಜಗಜ್ಯೋತಿ
- ಬೃಹತ್ + ಛತ್ರ = ಬೃಹಚ್ಛತ್ರ

7. ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ

ನ್ ಧ್ವನಿ ಮ/ಞ್ ಆಗಿ ಬದಲಾಗುವುದು.

ಉದಾ:

- ಷಟ್ + ಮುಖ = ಷಣ್ಮುಖ
- ಸತ್ + ಮಾನ = ಸನ್ಮಾನ
- ವಾಕ್ + ಮಯ = ವಾಂಗ್ಮಯ
- ಉತ್ + ಮಾದ = ಉನ್ಮಾದ
- ತತ್ + ಮಯ = ತನ್ಮಯ

ದ್ವಿರುಕ್ತಿ

ಒಂದು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಅಥವಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ದ್ವಿರುಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇದರ ಮೂಲಕ ಭಾವನೆಗೆ ಒತ್ತುವರಿ, ಅಧಿಕ್ಯ, ಅವಸರ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗಳು

1) ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ

- ಹೌದು ಹೌದು
- ನಿಲ್ಲ ನಿಲ್ಲ
- ಬಂದೆ ಬಂದೆ

2) ಅಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ

- ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು
- ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನ

3) ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

- ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ
- ಕೇರಿ ಕೇರಿಗಳನ್ನು

4) ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ

- ಅಗೋ ಅಗೋ
- ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ

5) ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ

- ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ
- ಅಹಹಾ

6) ಆಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ

- ಬೇಡ ಬೇಡ
- ನಡೆ ನಡೆ

7) ನಿಷೇಧದಲ್ಲಿ

- ಸಾಕು ಸಾಕು

8) ಒಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ

- ಹೌದೌದು
- ಆಗಲಿ ಆಗಲಿ

- ಇರಲಿ ಇರಲಿ

9) ಅವಸರದಲ್ಲಿ

- ಓಡು ಓಡು
- ನಡೆ ನಡೆ

ವಿಶೇಷ ರೂಪಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯ ದ್ವಿರುಕ್ತಿ	ವಿಶೇಷ ರೂಪ
ಮೊದಲೇ ಮೊದಲೇ	ಮೊತ್ತಮೊದಲು / ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು
ಕಡೆಗೆ ಕಡೆಗೆ	ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ / ಕಡೆಕಡೆಗೆ
ನಡುವೆ ನಡುವೆ	ನಟ್ಟನಡುವೆ / ನಡುನಡುವೆ
ಬಯಲು ಬಯಲು	ಬಟ್ಟಬಯಲು
ತುದಿ ತುದಿ	ತುತ್ತತುದಿ
ಕೊನೆಗೆ ಕೊನೆಗೆ	ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ
ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಲ್ಲನೆ	ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ

1. ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ, ಎರಡೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು:

1. ಲೋಪ ಸಂಧಿ

- ಊರು + ಊರು = ಊರೂರು
- ಬಲ್ಲೆನು + ಎಂದು = ಬಲ್ಲೆನೆಂದು

2. ಆಗಮ ಸಂಧಿ

- ಕೈ + ಅನ್ನು = ಕೈಯನ್ನು
- ಮಳೆ + ಇಂದ = ಮಳೆಯಿಂದ

3. ಆದೇಶ ಸಂಧಿ

- ಮಳೆ + ಕಾಲ = ಮಳೆಗಾಲ
- ಬೆನ್ನು + ಪತ್ತು = ಬೆಂಬತ್ತು

2. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಸ್ವರ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ.

(ಅ) ಸ್ವರ ಸಂಧಿಗಳು:

- ಸರ್ವಣದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ
- ಗುಣ ಸಂಧಿ
- ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ
- ಯಣ್ ಸಂಧಿ

(ಆ) ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳು:

- ಜತ್ವ ಸಂಧಿ
- ಶ್ಚತ್ವ ಸಂಧಿ
- ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ

3. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಸಂಧಿ ಹೆಸರಿಸಿ.

1. ಸುರಾಸುರ = ಸುರ + ಅಸುರ — ಸರ್ವಣದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ

2. ಬಲ್ಲೆನೆಂದು = ಬಲ್ಲೆನು + ಎಂದು — ಲೋಪ ಸಂಧಿ

3. ಸೂರ್ಯೋದಯ = ಸೂರ್ಯ + ಉದಯ — ಗುಣ ಸಂಧಿ

4. ಮಳೆಗಾಲ = ಮಳೆ + ಕಾಲ — ಆದೇಶ ಸಂಧಿ

5. ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ (ಸರಿಯಾದ ರೂಪ) = ಅಷ್ಟ + ಐಶ್ವರ್ಯ — ವೃದ್ಧಿ ಸಂಧಿ

6. ವೇದಿಯಲ್ಲಿ = ವೇದಿ + ನಲ್ಲಿ — ಆಗಮ ಸಂಧಿ

4. ಈ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಹತ್ತು ಸಂಧಿ ಪದಗಳು

1. ಬಲ್ಲೆನೆಂದು

2. ಮಳೆಗಾಲ

3. ಸೂರ್ಯೋದಯ

4. ಮಹರ್ಷಿ

5. ಮಹೇಶ

6. ಸುರಾಸುರ

7. ಶರಚ್ಚಂದ್ರ

8. ದಿಗಂತ

9. ಷಣ್ಮುಖ

10. ಸನ್ಮಾನ

ಆ) ಸಂಬಂಧ ಕಂಡು ಸರಿಯಾದ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ

1. ಬೇಗ ಬೇಗ : ದ್ವಿರುಕ್ತಿ :: ಧೀರ ಶೂರ : ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳು

2. ಲೋಪ ಸಂಧಿ : ಸ್ವರ ಸಂಧಿ :: ಆದೇಶ ಸಂಧಿ : ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ

3. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ : ಕಡೆಗೆ ಕಡೆಗೆ :: ಮೊತ್ತಮೊದಲು : ಮೊದಲುಮೊದಲು

4. ಶರಚ್ಚಂದ್ರ : ಶ್ರುತ್ವ ಸಂಧಿ :: ದಿಗಂತ : ಜತ್ವ ಸಂಧಿ

ಈ) ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ

1. ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು

ಶ್ರಮಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಫಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ಗಾದೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕೈಯನ್ನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಯಿಗೆ ಮೊಸರು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪರಿಶ್ರಮವೇ ಯಶಸ್ಸಿನ ಮೂಲ.

2. ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರುಷ ದೊಣ್ಣೆಗೆ

ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ ದೊಣ್ಣೆಗೆ (ಕೋಲುಗೆ) ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದವನು ಸದಾ ಬ್ಯಸ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದವನು ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ.

ಉ) ಪ್ರಬಂಧಗಳು

1. ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ

ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಭಾರತವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಿಸಲು 2014ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಡುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಕಸದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಶೌಚಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೆ ದೇಶ ಸುಂದರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಹೌದು.

2. ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳಿವೆ. ಇವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ. ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡದೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಸರ್ಕಾರದ ಜೊತೆಗೆ ನಾಗರಿಕರೂ ಸಹ ಸಹಕಾರ ನೀಡಬೇಕು. ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತದೆ.

3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯ

ಭಾರತವು ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷೆ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ನಡುವೆ ಏಕತೆ ಅಗತ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯ ದೇಶದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಏಕತೆ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭಾವೈಕ್ಯ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. “ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ” ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿಶೇಷತೆ.